

TARPTAUTINIO INVESTICINIO ARBITRAŽO ARBITRO NUŠALINIMO INSTITUTAS

Rimantas Daujotas

Londono universiteto Karalienės Mary koledžo doktorantas
Kolumbijos teisės mokyklos vizituojantis mokslininkas
El. paštas: rimantasdaujotas@gmail.com

Straipsnyje analizuojama prašymo nušalinti investicinio ICSID arbitražo arbitrą procedūra ir siekiama atsakyti į klausimą, kaip yra taikomos normos, reguliuojančios arbitro nušalinimą, ir kokius argumentų turi pateikti šalys, prašančios nušalinti arbitrą. Taip pat nagrinėjamos ICSID konvencijos normos, susijęs reguliavimas ir tokias normas interpretuojantys tarptautinių arbitražo tribunolų sprendimai, kuriuose įtvirtinti arbitrų nušalinimo standartai.

This article discusses the standard of successful challenge procedure of ICSID arbitrators and whether the cause of a small number of successful challenges is due to the provisions of the ICSID Convention or the reluctance of arbitrators to apply external standards, such as Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (IBA Guidelines). Author analyses the interpretation of ICSID Convention as well as practice of challenge procedures in ICSID arbitration practice.

Įvadas

Vienas iš pagrindinių arbitražo pranašumų, palyginti su teisiniu ginčų sprendimu, yra galimybė išs rinkti neutralius, nešališkus arbitrus. Pagal Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnį kiekvienam asmeniui suteikiama pamatinė teisė į nepriklausomo ir nešališko teismo vykdomą bylos nagrinėjimą jų civilinėms teisėms ir pareigoms nustatyti (taip pat žr. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 10 straipsnį). Tarptautinio susitarimo šalys paprastai pasirenka išvengti bylos nagrinėjimo užsienio teisme, todėl tikėtina, kad tos pačios šalys visų svarbiausia nori ir tikisi sąžiningo ir teisingo ginčo sprendimo arbitraže¹.

Tarptautinio arbitražo tribunolo arbitrai turi turėti tam tikrų savybių. Pavyzdžiui, UNCITRAL arbitražo taisyklių 6(4) straipsnyje nustatyta, kad skiriant arbitrus rekomenduotina paskirti tuos asmenis, kurių pilietybė skiriasi nuo ginčo šalių pilietybės. Tarptautinėse advokatų asociacijos gairėse dėl interesų konfliktų tarptautiniame arbitraže (angl. *IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration*, toliau – IBA gairės) reikalaujama nešališkumo ir nepriklausomumo tiek priimant paskyrimą tapti arbitražo tribunolo nariu, tiek visą laiką juo būnant (punktas I((1)). Tarptautinių prekybos rūmų (angl. *International Chamber of Commerce*, toliau – ICC) 2012 metų arbitražo taisyklėse nustatyta, kad kiekvienas arbitras privalo „išlikti nepriklausomas nuo ginčo šalių“. Konvencijos dėl valstybių ir kitų valstybių piliečių ginčų investicijų srityje sprendimo (toliau – ICSID konvencija) 14 straipsnyje nurodyta, kad investicinio arbitražo tribunolo arbitrai privalo būti „aukštos moralės ir pripažintos kompetencijos teisės, prekybos, pramonės ir finansų srityje asmenys“, o Šiaurės Amerikos laisvosios prekybos sutarties (toliau – NAFTA) elgesio kodekse (angl. *Code of Conduct*) reikalaujama „vengti piktnaudžiavimo“ ir „išlaikyti aukštus elgesio standartus, kad ginčų sprendimo sąžiningumas ir nešališkumas būtų išlaikyti“. Pasaulio prekybos organizacijos (toliau – WTO) ginčų sprendimo taisyklė-

¹ NAIMARK, R. W.; KEER, S. E. *International Private Commercial Arbitration: Expectations and Perceptions of Attorneys and Business People*. New York: Global Center for Dispute Resolution Research, 2005, p. 38.

se (angl. *Dispute settlement understanding, toliau – DSU*) nustatyta, kad arbitrų kolegija susidės iš „aukštos kvalifikacijos valstybės ir / ar ne valstybės sektoriuje dirbančių asmenų, įskaitant asmenis, kurie buvo arbitrai ar atstovavo ginčo šalims prieš teisėjų kolegiją, buvo Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (angl. *General Agreement on Tariffs and Trade, toliau – GATT*) valstybių narių atstovai ar atstovai Tarybai ar Komitetui bet kokiame taikomame tarptautiniame susitarime ar jo pakeistame tarptautiniame susitarime“.

Dažniausiai investicinio ginčo šalys pasirenka arbitrus, tad prašymo nušalinti arbitrą procedūra laikoma išimtinė priemone, ji turi būti pagrindžiama teisėtomis ir pagrįstomis priežastimis. Teigiama, kad „faktas, kad arbitrai atlieka teisminį vaidmenį, taip pat reiškia tai, kad jie negali būti lengvai nušalinti šalių ar arbitražo institucijos, kuri juos paskyrė ar patvirtino jų paskyrimą“². Arbitrų nušalinimas, kuris gali atrodyti kaip natūralus sutarties tarp ginčo šalių ir arbitro pažeidimo padarinys, dėl arbitrų vykdomos veiklos specifikos įmanomas tik išimtinėmis sąlygomis.

Pavyzdžiui, UNCITRAL arbitražo taisyklėse nustatyta, kad prašymas nušalinti arbitrą turi būti paremtas „pagrįstomis abejonėmis jo nešališkumu ar nepriklausomumu“, ICC taisyklės leidžia teikti prašymus nušalinti arbitrą dėl „nešališkumo stokos ar kitais atvejais“³.

Svarbiau yra tai, kad prašymas nušalinti arbitrą investiciniame ICSID arbitraže, nors ir yra įmanomas, retai būna sėkmingas. Nuo 1980 metų buvo daugiau nei 40 prašymų nušalinti arbitrą pagal ICSID taisykles. Devyni atvejai, kai arbitrai patys nusišalino, tačiau visais kitais atvejais tik keletas prašymų buvo sėkmingi⁴.

Pagrindinis šiame straipsnyje atliekamos **analizės tikslas** – atsakyti į klausimą: kokia yra sėkmingo prašymo nušalinti investicinio ICSID arbitražo arbitrą procedūra, t. y. kaip yra taikomos normos, reguliuojančios arbitro nušalinimą, ir kokius argumentus turi pateikti ginčo šalys, prašančios nušalinti arbitrą⁵. Šios **analizės objektas** – ICSID konvencijos normas interpretuojantys tarptautinių investicinių arbitražo tribunolų sprendimai ir įtvirtinti investicinio arbitražo tribunolo nušalinimo standartai. Atliekant analizę naudoti lingvistinis, loginis, sisteminis, lyginamasis, teleologinis ir kiti **metodai**.

1. Nuostatos, reglamentuojančios prašymus nušalinti ICSID arbitrą

ICSID konvencijos 57 straipsnyje nustatyta, kad arbitrai gali būti nušalinti bet kokio fakto, parodančio, kad jie neatitinka reikalavimų, nustatytų 14 straipsnio 1-ajame paragrafe (t. y. nepriklausomumo, aukštos moralės ir kompetencijos trūkumo teisės, prekybos, pramonės ir finansų srityje), pagrindu.

² GAILLARD, E.; SAVAGE, J. *Fouchard, Gaillard, Goldman on international commercial arbitration*. Kluwer Law International, 1999. Taip pat žr. LCIA taisyklės, 10 str., ICDR taisyklės, 8 str., SCC taisyklės, 18 str., SIAC taisyklės, 12 str., JCAA taisyklės, 21 str.

³ Taip pat žr. LCIA taisyklės, 10 str., ICDR taisyklės, 8 str., SCC taisyklės, 18 str., SIAC taisyklės, 12 str., JCAA taisyklės, 21 str.

⁴ DAELE, K. Author of forthcoming study on arbitrator disqualification explains why ICSID arbitrators are so difficult to unseat [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-08]. Prieiga per internetą: <<http://www.iareporter.com/articles/20110608>>; taip pat žr. KAREL, Daele. *Challenge and Disqualification of Arbitrators in International Arbitration*. Kluwer Law International, 2012.

⁵ Analogiškų tyrimų Lietuvos autorių darbuose nebuvo atlikta, tačiau galima išskirti kelias aktualias užsienio autorių publikacijas – professor CRAWFORD, James. AC SC Member of the Permanent Court of Arbitration, Whewell professor of International Law, University of Cambridge „Challenges To Arbitrators In ICSID Arbitrations“, *Confronting Global Challenges: From Gunboat Diplomacy to Investor-State Arbitration PCA Peace Palace Centenary Seminar*, 11 October 2013 – šioje publikacijoje autoriai analizavo „pagrįstos abejonės“ arbitro šališkumo institutą; paminėtina ir KAREL, Daele. *Challenge and Disqualification of Arbitrators in International Arbitration*, Kluwer Law International, 2012 m. publikacija, kurioje išsamiai aptariamas arbitrų nušalinimo institutas tiek komercinio, tiek investicinio arbitražo kontekste. Galiausiai pažymėtina ir išsami publikacija apie ICSID arbitražo procedūrą, kurioje aptariamas ir investicinio arbitražo tribunolo nušalinimas – LUCY, Reed; JAN, Paulsson, NIGEL, Blackaby. *Guide to ICSID Arbitration*. Kluwer Law International, 2011.

Norint įrodyti akivaizdžią nešališkumo ar nepriklausomumo stoką, reikalaujama daugiau nei tik paprastos spekuliacijos ar prezumpcijos dėl šališkumo. „Akivaizdumo“ reikalavimas priskiria prašymą nušalinti arbitrą teikiančiajai šaliai įrodinėjimo pareigą, kurią gana sunku įvykdyti⁶.

Kompetencija teisės srityje toliau apibūdinama ICSID konvencijos 14 straipsnyje – iš kolegijos arbitrų reikalaujama ypatingos kompetencijos teisės srityje.

„Nepriklausomumą“ paprastai apibūdina tai, kad nėra jokių ryšių tarp arbitro ir ginčo šalių arba tarp arbitro ir ginčo esmės, kai dėl tokių ryšių arbitrai ginčą tarp šių šalių nagrinėti būtų netinkama. Taigi „nepriklausomumas“ pagal šį apibrėžimą turi du elementus: (a) nėra jokių ryšių tarp arbitro ir ginčo šalių; (b) nėra jokios tvirtos (išankstinės) nuomonės byloje svarstomais klausimais.

Pavyzdžiui, byloje *Zhinvali Development Ltd prieš Gruzijos Respubliką*⁷ arbitrai, sprendę dėl arbitro nušalinimo, nustatė, kad teiginys, jog reti kontaktai yra pakankamas pagrindas, kad pakeistų arbitro sprendimą trūkstant kitų faktų, buvo tiesiog spekuliacija. Įdomu pažymėti, kad pradinė ICSID 14 straipsnio projekto versija netgi neturėjo nešališko sprendimo reikalavimo⁸.

Taigi šalis, kuri teikia prašymą nušalinti arbitrą, privalo pateikti konkrečias faktines aplinkybes, kurios įrodytų, kad yra „reali nešališkumo rizika remiantis faktais (o ne tiesiog bet kokiomis spekuliacijomis ar prielaidomis)“⁹.

Be to, pagal ICSID taisyklių 9 straipsnį reikalaujama, kad toks prašymas nušalinti arbitrą būtų įteiktas per protingą laiką. ICSID arbitražo taisyklių 9 straipsnyje nustatyta: „Šalis, siūlanti nušalinti teisėją pagal Konvencijos 57-ąjį straipsnį, skubiai ir bet kuriuo atveju, kol posėdis paskelbiamas baigtas, privalo užpildyti prašymą Generaliniam sekretoriui, pateikdama teisėjo nušalinimo priežastis“. Kaip teigia profesorius Christoph Schreuer, „prašymas nušalinti turi būti teikiamas iškart, kai tik šalis sužino apie priežastis, dėl kurių nušalinimas yra galimas“¹⁰.

Taigi ICSID konvencijos 58 straipsnyje nustatyta, kad arbitras privalo būti nušalintas, jei prašymas jį nušalinti yra tinkamai pagrįstas. Pavyzdžiui, jei abi šalys sutinka, kad arbitras turėtų nusišalinti, tai turi lemiamą sprendžiamąją reikšmę. Vis dėlto, jei atrodo, kad prašymas nušalinti yra nepagrįstas, arbitras neturėtų nusišalinti, bet turėtų leisti išspręsti prašymą pagal atitinkamą prašymų nušalinti arbitrą teikimo ir svarstymo tvarką¹¹.

⁶ SCHREUER, C. *The ICSID Convention: a commentary on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States*. Cambridge University Press, 2001, p. 1202. Taip pat žr. ICSID. 2008-05-12 sprendimą byloje *Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and InterAguas Servicios Integrales del Agua S.A. v. The Argentine Republic*, ICSID. bylos Nr. ARB/03/17 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-01-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0812.pdf>> (sprendimas dėl antrojo pasiūlymo dėl arbitražo tribunolo nario nušalinimo, 2008-05-12).

⁷ ICSID. 2001-01-01 sprendimas byloje *Zhinvali Development Ltd v Republic of Georgia*, ICSID bylos Nr. ARB/00/1 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0007.pdf>>, (sprendimas dėl atsakovo prašymo nušalinti teisėją).

⁸ BROCHES, A. *History of the ICSID Convention*. Worldbank, 1970, vol. 1, p. 72–74.

⁹ ICSID. 2001-10-03 sprendimas byloje *Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/97/3 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0208.pdf>>, (sprendimas dėl pasiūlymo nušalinti tribunolo prezidentą).

¹⁰ SCHREUER, C. *The ICSID Convention: a commentary on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States*. Cambridge University Press, 2001, p. 1198; taip pat žr. ICSID. 2009-11-06 Sprendimą byloje *CEMEX Caracas Investments B.V. and CEMEX Caracas II Investments B.V. v. Bolivarian Republic of Venezuela*, ICSID bylos Nr. ARB/08/15 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0139.pdf>>, (du ICSID arbitražo tribunolo nariai – arbitras Gilbert Guillaume (prezidentas) ir profesorius Georges Abi-Saab – atmetė Venesuelos prašymą nušalinti trečiąjį arbitražo arbitrą, p. Robert B. von Mehren, teigdami, kad Venesuela laukė šešis mėnesius prieš teikdama prašymą nušalinti arbitražo tribunolo narį ir nustatydami, kad Venesuela laukė per ilgai ir „atsisakė savo teisės“ prašyti p. Mehren nušalinimo).

¹¹ REDFERN, A.; HUNTER, M.; BLACKABY, N.; PARTASIDES, C. *Law and practice of international commercial arbitration*. Sweet & Maxwell, 2004, IV ed, p. 208.

Kita ICSID arbitražo ypatybė yra ta, kad prašymas nušalinti arbitrą svarstomas kitų tos pačios arbitrų kolegijos narių¹². Jei jie negali susitarti, pagal ICSID arbitražo taisyklių 9 straipsnį, sprendimą turi priimti ICSID administracinės tarybos vadovas (kaip ir tuo atveju, kai prašoma nušalinti daugiau nei vieną arbitrą).

Be to, pagal ICSID arbitražo taisyklių 6(2) straipsnį, kiekvienas arbitras privalo per pirmąjį teismo posėdį pasirašyti deklaraciją, nurodančią ir pratęsiančią įsipareigojimą skubiai pranešti ICSID Generaliniam sekretoriui apie bet kokius ryšius ar aplinkybes, kurių atsiranda nagrinėjant ginčą. Ši taisyklė buvo pakeista ir pakeitimai galioja nuo 2006 m. balandžio 10 dienos: dabar reikalauja, kad arbitrai nurodytų „bet kokias aplinkybes, kurios gali sukelti pagrindą šaliai abejoti jų patikimumu primant nepriklausomą sprendimą“. Tai yra reikalavimas, prilyginamas UNCITRAL arbitražo taisyklių 9 straipsniui, – „Arbitras, kuris nepasirašo šios deklaracijos iki posėdžio pabaigos, laikomas nusišalinęs“¹³.

Galiausiai, kalbant apie arbitro nešališkumą, reikėtų atsižvelgti ir į nuostatas dėl sprendimų panaikinimo tvarkos. ICSID konvencijos 52(c) straipsnyje nustatyta, kad ICSID arbitražo tribunolo sprendimas gali būti panaikintas arbitro korupcijos atveju. Į tai galbūt įeitų ir tyčinis finansinio intereso, susijusio su ginčo pabaiga, ar artimų ryšių su ginčo šalimi neatskleidimas¹⁴.

2. Prašymai nušalinti investicinio arbitražo arbitrą remiantis arbitražo tribunolų praktika

Nors sėkmingų prašymų nušalinti investicinio arbitražo arbitrą praktika¹⁵ (taip pat arbitrų savanoriškų nusišalinimų praktika) ICSID arbitraže yra gana negausi, palyginti su atmestais prašymais¹⁶, iš jos

¹² MCILWRATH, M.; SAVAGE, J. *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*. Kluwer Law International, 2010, p. 391.

¹³ BRUBAKER, J. R. The Judge Who Knew Too Much: Issue Conflicts in International Adjudication. *Berkeley Journal of International Law*, 2008, p. 134; Deklaracijos klausimas buvo analizuotas ICSID. 2010-12-23 sprendime byloje *Tidewater INC, Tidewater Investment SRL, Tidewater Caribe, C.A., Twenty Ground Offshore, L.L.C. Point Marine, L.L.C., Twenty Grand Marine Service, L.L.C., Jackson Marine, L.L.C., Zapata Gulf Marine Operators, L.L.C. v The Bolivarian Republic of Venezuela*, ICSID bylos Nr. ARB/10/5 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-10-10]. Prieiga per internetą: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/Servlet?requestType=CasesRH&actionVal=showDoc&docId=DC2031_En&caseId=C961>, (sprendimas dėl ieškovo siūlymo nušalinti prof. Brigitte Stern).

¹⁴ GARCIA-BOLIVAR, O. E. Comparing Arbitrator Standards of Conduct in International Commercial Trade Investment Disputes. *Dispute Resolution Journal*, 2005, p. 60.

¹⁵ Tik keletas prašymų buvo patenkinti: ICSID. 2009-12-08 sprendimas byloje *Perenco Ecuador Ltd. v. Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petróleos del Ecuador (Petroecuador)*, ICSID bylos Nr. ARB/08/6 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0625.pdf>>; ICSID. 2014-02-21 sprendimas byloje *Caratube International Oil Company LLP v. The Republic of Kazakhstan*, ICSID bylos Nr. ARB/08/12 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3082.pdf>>; Kitų prašymų svarstymas baigėsi arbitražo tribunolo nario savanorišku nusišalinimu: ICSID. 2001-07-26 sprendimas byloje *Eudoro A Olguín v. Republic of Paraguay*, ICSID bylos Nr. ARB/98/5 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0587.pdf>>; ICSID. 2006-10-04 sprendimas byloje *World Duty Free Company Ltd. v. Republic of Kenya*, ICSID bylos Nr. ARB/00/7 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://italaw.com/documents/WDFv.KenyaAward.pdf>>; ICSID. 2004-11-09 sprendimas byloje *Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Hashemite Kingdom of Jordan*, ICSID bylos Nr. ARB/02/13 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0735.pdf>>; ICSID. 1998 sprendimas byloje *Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*, ICSID bylos Nr. ARB/98/2 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/cases/829>>; ICSID. 2008-07-29 sprendimas byloje *African Holding Company of America, Inc. and Société Africaine de Construction au Congo S.A.R.L. v. Democratic Republic of the Congo*, ICSID bylos Nr. ARB/05/21 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0016.pdf>>; ICSID. 2007-02-05 sprendimas byloje *Rail World LLC and others v. Republic of Estonia*, ICSID bylos Nr. ARB/06/6 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0712_0.pdf>; ICSID. 2010-07-16 sprendimas byloje *S&T Oil Equipment & Machinery Ltd. v. Romania*, ICSID bylos Nr. ARB/07/13 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0743.pdf>>.

¹⁶ ICSID. 2007-10-22 sprendimas byloje *Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia*, ICSID bylos

galima nustatyti bendrus nusistovėjusius standartus. Investicinio arbitražo byloje *SGS Société Générale de Surveillance prieš Pakistaną*¹⁷ nurodoma, kad prašymo nušalinti, įtvirtinto ICSID konvencijos 57 straipsnyje, įvertinimas turi du sudedamuosius elementus: (a) turi egzistuoti faktas ar faktai, (b) kurie yra tokios kilmės ar pobūdžio, kad parodytų akivaizdžią ICSID arbitražo taisyklių 14(1) straipsnyje reikalaujamų savybių stoką. Šalis, teikianti prašymą nušalinti arbitražą, turi įrodyti faktus, kurių kilmė ar pobūdis leistų pagrįstai daryti prielaidą, jog negalima pasitikėti, kad asmuo, kurį prašoma nušalinti, nepriims nepriklausomo sprendimo toje byloje, kurioje prašoma jį nušalinti.

Visų pirma galima pažymėti, kad prašymai nušalinti arbitražą dažniausiai turi keturis pagrindus¹⁸:

a) Ryšiai su ginčo šalimis. Kaip pažymėjo *Vivendi*¹⁹ arbitražo sprendimo panaikinimo komitetas, tiesiog profesiniai ryšiai su šalimi nėra pagrindas automatiškai nušalinti arbitražą ar komiteto narį. Reikia įvertinti visas aplinkybes, kad būtų galima nustatyti, ar šie ryšiai pakankamai svarbūs, kad pateisintų pagrįstas abejones arbitro ar komiteto nario gebėjimu laisvai ir nepriklausomai priimti sprendimą.

b) Ryšiai su šalimis atstovaujančiais asmenimis ir advokatų kontoromis. Byloje *Universal Compression prieš Venezuelą* Administracinės tarnybos pirmininkas Robert Zoellick atmetė prašymą nušalinti profesorę B. Stern remdamasis tuo, kad Venesuela ją daug kartų skyrė analogiškose investicinio

Nr. ARB/81/1 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-07-12]. Prieiga per internetą: <<http://italaw.com/documents/Suez-Vivendi-Challenge.pdf>>; ICSID. 2003-09-16 sprendimas byloje *Generation Ukraine Inc. v. Ukraine*, ICSID bylos Nr. ARB/00/9 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0358.pdf>>; ICSID. 2002-12-19 sprendimas byloje *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan*, ICSID bylos Nr. ARB/01/13 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/cases/1009>>; ICSID. 2009-09-01 sprendimas byloje *Azuric Corp. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/01/12 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-10-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0065.pdf>>; ICSID. 2008-05-01 sprendimas byloje *Siemens A.G. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/02/8 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-23]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0792.pdf>>; ICSID. 2009-06-30 sprendimas byloje *Saipem S.p.A. v. People's Republic of Bangladesh*, ICSID bylos Nr. ARB/05/7, [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://italaw.com/documents/SaipemBangladeshAwardJune3009_002.pdf>; ICSID. 2005 sprendimas byloje *Asset Recovery Trust S.A. v. Argentine Republic*, ICSID. bylos Nr. ARB/05/11 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-03-29]. Prieiga per internetą: <<https://ICSID.worldbank.org/apps/ICSID.WEB/Pages/default.aspx>>; ICSID. 2005-05-11 sprendimas byloje *Sempra Energy International v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/02/16 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-03-29]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0768.pdf>>; ICSID. 2007-10-22 sprendimas byloje *Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and InterAgua Servicios Integrales de Agua S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/17 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0811_0.pdf>; ICSID. 2008-05-12 sprendimas byloje *Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/19 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-03-29]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0812.pdf>>; ICSID. 2012-11-30 sprendimas byloje *Electrabel S.A. v. Republic of Hungary*, ICSID bylos Nr. ARB/07/19 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1071clean.pdf>>; ICSID. 2008-04-26 sprendimas byloje *Saba Fakes v. Republic of Turkey*, ICSID bylos Nr. ARB/07/20 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/cases/429>>; ICSID. 2008-06-25 sprendimas byloje *EDF International S.A., SAUR International S.A. and León Participaciones Argentinas S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/23 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0262.pdf>>; ICSID. 2010-01-14 sprendimas byloje *Joseph C. Lemire v. Ukraine*, ICSID bylos Nr. ARB/06/18 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-07-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0453.pdf>>; ICSID. 2009-11-12 sprendimas byloje *Participaciones Inversiones Portuarias SARL v. Gabonese Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/08/17 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-11-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0620.pdf>>.

¹⁷ ICSID. 2002-12-19 sprendimas byloje *SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan* (sprendimas dėl ieškovo siūlymo nušalinti arbitražo teismo teisėją). [interaktyvus. Žiūrėta 2012-11-05]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/1009>.

¹⁸ REED, L.; PAULSSON, J. *Guide to ICSID Arbitration*. Kluwer Law International, 2010, II ed., p. 123–157.

¹⁹ ICSID. 2002-07-03 sprendimas byloje *Compañía de Aguas del Aconquija S.A. ir Vivendi Universal S.A. v. Argentine*, ICSID bylos Nr. ARB/97/3 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0210.pdf>> (*Ad hoc* komiteto sprendimas dėl arbitražo teismo sprendimo panaikinimo).

arbitražo bylose, pažymėjo, kad nebuvo „jokių objektyvių faktų“, leidžiančių manyti, kad daugkartinis profesorės paskyrimas būtų paveikęs jos nepriklausomumą ar nešališkumą²⁰.

c) Dalyvavimas kituose arbitražo tribunolo procesuose, kuriuose keliami panašūs teisės klausimai. Byloje *SARL prieš Gabono Respubliką*²¹ buvo prašoma nušalinti arbitrą remiantis tuo, kad jis buvo kitos ICSID arbitražo bylos prieš tą patį atsakovą, kurioje buvo keliami panašūs teisiniai klausimai, pirmininku ir dėl to galėjo atsirasti išankstinio arbitro nusistatymo rizika. Prašymas buvo atmestas. Vis dėlto, kaip pažymi autoriai, nagrinėję arbitrų nušalinimo institutą komerciniame arbitraže – Craig, Park ir Paulsson: „Paprastai prašymas nušalinti teismo teisėją nebus sėkmingas vien dėl to, kad tas pats asmuo buvo teismo teisėju prieš tai buvusioje byloje, kurioje dalyvavo viena iš šalių. Toks prašymas nušalinti nebūtų sėkmingas teismo teisėjo atžvilgiu ir sunku pasakyti, kodėl ši taisyklė turėtų būti kitokia arbitražo atveju.“²²

Pavyzdžiui, byloje *World Duty prieš Kenijos Respubliką*²³ ieškovas iškėlė klausimą dėl profesoriaus Crawford profesinių ryšių su advokatų kontora „Freshfields Bruckhaus Deringer“. Po to profesorius Crawford nusišalino nuo arbitro pareigų. Panašiai vyko ir byloje *S & T prieš Rumuniją*²⁴, joje arbitras nusišalino po Rumunijos pateikto prašymo. Jis buvo pateiktas po to, kai arbitras atskleidė, kad jo advokatų kontora atstovavo užsienio investuotojui kitame ginče, kuriame Rumunija buvo atsakovas. Atitinkamai byloje *Salini prieš Jordaniją*²⁵ ieškovo atstovai prieštaravo arbitro Schwartz skyrimui nurodydami kitas bylas, kuriose ponas Schwartz buvo priešingos šalies atstovas. Šioje byloje arbitras Schwartz nusišalino savo noru. Palyginti su komerciniu arbitražu, gana panaši situacija nutiko ir ICC arbitraže, daug ginčytame Paryžiaus apeliacinio teismo sprendime byloje *Avax*²⁶. Per arbitražo posėdį bendrovės „Avax“ atstovui tapo žinoma, kad arbitražo tribunolo pirmininko advokatų kontora teikė paslaugas bendrovei, kurią po to įsigijo patronuojanti bendrovė, kita ginčo šalis – „Tecnimont“. Tuomet Avax ICC arbitražo teismui nesėkmingai pateikė prašymą nušalinti paskirtąjį pirmininką, tačiau Paryžiaus apeliacinis teismas panaikino arbitražo sprendimą ir nustatė, kad arbitras turėjo nuolatinių įsipareigojimą informuoti šalis apie bet ką, kas galėtų sukelti pagrįstą abejonių jo nešališkumu ir nepriklausomumu.

Vis dėlto arbitras nebuvo nušalintas *Amco Asia Corp prieš Indoneziją*²⁷ byloje, kurioje buvo prašoma jį nušalinti dėl to, kad prieš kelerius metus jis suteikė konsultacijų mokesčių klausimais asmenims, kontroliavusiems ieškovų korporaciją (be to, arbitro advokatų kontora ir ieškovų atstovas

²⁰ ICSID. 2010-12-23 sprendimas byloje *Tidewater INC, Tidewater Investment SRL, Tidewater Caribe, C.A., Twenty Ground Offshore, L.L.C. Point Marine, L.L.C., Twenty Grand Marine Service, L.L.C., Jackson Marine, L.L.C., Zapata Gulf Marine Operators, L.L.C. v the Bolivarian Republic of Venezuela* (sprendimas dėl ieškovo siūlymo nušalinti profesorę Brigitte Stern). [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0860.pdf>

²¹ ICSID. 2009-11-12 sprendimas byloje *Participaciones Inversiones Portuarias SARL v. Gabonese Republic* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0262.pdf>

²² CRAIG, W. L.; PARK, W. W.; PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration*. Oceana publications, 2000, III ed., p. 231.

²³ ICSID. 2006-10-04 sprendimas byloje *World Duty Free Company Ltd. v. Republic of Kenya* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/other-investment-cases>

²⁴ ICSID. 2010-07-16 sprendimas byloje *S&T Oil Equipment & Machinery Ltd. v. Romania* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/documents/968>

²⁵ ICSID. 2004-11-09 sprendimas byloje *Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Hashemite Kingdom of Jordan* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/954>

²⁶ Paryžiaus apeliacinis teismas. 2009-02-12 sprendimas byloje *Avax v. Technimont*, Paryžiaus apeliacinio teismo bylos Nr. RG 07/22 164.

²⁷ ICSID. 2007-10-22 sprendimas byloje *Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: http://uk.practicallaw.com/8-504-4306?q=*&qp=&qo=&qe=

turėjo bendrą biurą ir daug metų dalijosi pelnu). Likę du arbitrai atmetė prašymą nušalinti teigdami, kad tiesiog „atrodymas“, jog egzistuoja šališkumas, nebuvo pakankamas pagrindas ir reikėjo daugiau faktų, įrodančių akivaizdžią nepriklausomumo ir nešališkumo stoką. Panašiai nustatyta ir byloje *Le-mire prieš Ukrainą*²⁸. Joje arbitras Paulsson nebuvo nušalintas, nors buvo nustatyta, kad jo advokatų kontora „Freshfields Bruckhaus Deringer“ buvo priėmusi instrukcijas atstovauti Ukrainai nesusijusiam investiciniame ginče. Byloje *Nation Energy prieš Panamos Respubliką*²⁹ šalis kreipėsi panaikinti sprendimą iš dalies remdamasi tuo, kad pasikeitė profesiniai arbitro dr. Alexandrov ir šalies atstovo pono Grané ryšiai. Abu dr. Alexandrov ir ponas Grané dirbo toje pačioje advokatų kontoroje – „Sidley Austin LLP.“ Vis dėlto kiti arbitrai nusprendė, kad tariamo šalies ir arbitro ryšio nepakanka nustatyti faktą, kuris įrodytų akivaizdžią arbitro nešališkumo ir nepriklausomumo stoką.

d) Arbitro buvę ryšiai su viena iš šalių. Arbitro darbo ryšiai su viena iš jį skiriančių ginčo šalių ar tos šalies dukterinių bendrovių sukuria šališkumą dėl akivaizdžių finansinio priklausomumo problemų, darbo saugumo ir pavaldumo. Tai taip pat būtų tiesa arbitro atžvilgiu, kuris yra partneris, arba yra samdomas šalies atstovo ar kartu su juo dirba. Jei arbitras yra partneris ar samdomas advokatų kontoros, tuo metu atstovaujančios arbitrą skiriančiai ginčo šaliai, net jeigu tokia advokatų kontora toje konkrečioje byloje ir nėra šalies atstovė, ir net jeigu arbitras neatstovavo šaliai – tokie ryšiai turėtų sukelti teisėjo nušalinimo pagrindą³⁰.

Tai buvo dar svarbiau *Suez*³¹ arbitraže, kuriame viena prašymo nušalinti profesorę Kaufmann-Kohler priežasčių buvo faktas, kad ji buvo paskirta bendrovės UBS (akcininko dviejuose ieškovuose) valdybos direktoriaus konsultante praėjus dvejim metams nuo jos paskyrimo į arbitražo teismą. Tačiau likę arbitrai nustatė, jog tokio tariamo ryšio nepakanka, kad būtų nustatyta aplinkybė, kelianti pagrįstą abejonių arbitro nepriklausomumu ir nešališkumu³².

Vis dėlto viena byla, kurioje prašymas nušalinti ICSID arbitrą buvo sėkmingas (prašymas nušalinti patenkintas), buvo pagrįsta tik arbitro komentarais žiniasklaidoje. Paprašytas pakomentuoti Ekvadoro pasitraukimą iš ICSID konvencijos, arbitražo tribunolo narys Broer pareiškė, kad „Ekvadoras šiuo metu tiesiogiai atsisako įgyvendinti ICSID arbitražo tribunolų įsakymus su labai griežtomis laikinosiomis apsaugos priemonėmis <...> kada nepaklusniosios investicijas priimančiosios valstybės sužino, kad ieškovai elgsis kaip tie, kuriems buvo įvykdyta ekspropriacija Libijoje, pradeda ginčų sprendimą „ant karšto aliejaus“ (angl. „hot oil litigation“) ir krovinių persekiojimą, užsiima detektyviniu darbu ir žmonių, kurie remsis priešpriešinio įsipareigojimų neįvykdymo sąlygomis paskolos sutartyse, ieškojimu, politika gali pasikeisti. Pasiekus tam tikrą tašką, niekas neinvestuos neturėdamas kažko, kuo gali pasikliauti“. Ši situacija įvyko *Perenco Ecuador prieš Ekvadoro Respubliką*³³ byloje, kurioje

²⁸ ICSID. 2010-01-14 sprendimas byloje *Joseph C. Lemire v. Ukraine* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-15]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/documents/616>

²⁹ ICSID. 2011-09-07 sprendimas byloje *Nation Energy Corporation, Electric Machinery Enterprise INC., and Jaime Jurado V the Republic of Panama*, ICSID bylos Nr. ARB/06/19 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-15]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0561.pdf>.

³⁰ BISHOP, D.; REED, L. Practical Guidelines for Interviewing, Selecting and Challenging Prospective Arbitrators. *Arbitration International*, 1998, p. 395, 424; WHITESELL, A. M. Independence in ICC Arbitration: ICC Court Practice concerning the Appointment, Confirmation, Challenge and Replacement of Arbitrators. *ICC International Court of Arbitration bulletin*, 2008, Nr. 690.

³¹ ICSID. 2008-05-12 sprendimas byloje *Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and InterAguas Servicios Integrales del Agua S.A. v. The Argentine Republic* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-15]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0824.pdf>

³² SHEPPARD, A.; BINDER, C.; KRIEBAUM, U.; REINISCH, A.; WITTICH, S. *Arbitrator Independence in ICSID. Arbitration. International investment law for the 21st century: essays in honour of Schreuer*. New York: Oxford University Press, 2009, p. 142.

³³ PCA. 2009-12-08 sprendimas byloje *Perenco Ecuador Ltd. v. Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petróleos del Ecuador (Petroecuador)* [interaktyvus. Žiūrėta 2014-05-09] <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0625.pdf>

nuolatinis arbitražo teismas nusprendė, kad arbitro Brower žiniasklaidoje išsakyti komentarai sukėlė pagrįstų abejonų jo nešališkumu ir nepriklausomumu.

Vienoje iš naujausių investicinio arbitražo bylų *Caratube prieš Kazachstaną*³⁴ ICSID tribunolo nariai taip pat patenkino prašymą nušalinti arbitrą remdamiesi tuo, kad šis buvo paskirtas Kazachstano valstybės kitame glaudžiai susijusiame investicinio arbitražo procese *Agricol prieš Kazachstaną*³⁵. Ieškovas teigė, kad *Agricol* ir *Caratube* procesai buvo grindžiami iš esmės tomis pačiomis aplinkybėmis. Be to, abiejuose procesuose dalyvavo tie patys liudytojai, o pats arbitras juose buvo paskirtas tos pačios advokatų kontoros – Curtis, Mallet-Prevost, Colt & Mosle LLP. Tribunolas sutiko su ieškovo prašymu, nurodydamas, kad ginčo šaliai užtenka įrodyti egzistuojant „galimą“ arbitro nešališkumą, o tai, kad *Agricol* ir *Caratube* procesai iš tikrųjų buvo labai panašūs, gali sukelti nepasitikėjimą arbitru. Įdomu, kad tribunolo nariai nieko nepasisakė dėl tos pačios advokatų kontoros dalyvavimo skiriant arbitrą.

Nors tariamas arbitro ar jo advokatų kontoros ryšys su viena iš ginčo šalių yra dažniausiai šalių prašymuose nušalinti naudojamas pagrindas³⁶, tokiuose prašymuose taip pat buvo pateikiama gana daug ir specifinių su tuo susijusių aplinkybių.

Pavyzdžiui, byloje *Alpha Projektholding GmbH prieš Ukrainą*³⁷, siekiant nušalinti arbitrą, jo ryšys su vienu iš atstovų buvo paremtas bendra edukacine jų patirtimi. Atsakovas siekė nušalinti arbitrą remdamasis įvairiomis priežastimis, kylančiomis iš to fakto, kad šis buvo Harvardo teisės mokykloje tuo pačiu metu kaip ir ieškovo atstovas.

Arbitražo tribunolas atmetė šį prašymą ir pažymėjo, kad nėra jokio atvejo ar mokslinės pozicijos, kuri teigtų, „kad seniai įvykę susidūrimai mokslinėje institucijoje vieni patys suteiktų objektyvų pagrindą, tikrą ar suvokiamą, pateisinantį akivaizdų būgštavimą dėl nešališkumo ar rodantį akivaizdžią patikimumo stoką nepriklausomumo atžvilgiu“.

Be to, būta bylų, kai prašymas nušalinti arbitrą buvo paremtas tribunolo nario akademiniais darbais. Pavyzdžiui, byloje *Urbaser prieš Argentiją*³⁸ ICSID arbitražo tribunolas atmetė Argentinos prašymą nušalinti arbitrą jo publikuojamų akademinų straipsnių pagrindu, ir nurodė, kad akademinės nuomonės išsakymas, net jei ta nuomonė yra susijusi su konkrečia nagrinėjama byla, neturėtų būti pakankamas pagrindas prašymui nušalinti dėl nepriklausomumo ar nešališkumo stokos. Taigi neturėtų būti arbitrą nušalinantis veiksnys tai, kad arbitras yra parašęs straipsnių ar skaitęs paskaitų, susijusių su teisiniais ar komerciniais klausimais, aptariamais nagrinėjamoje byloje, kol tie raštai ir paskaitos nepateikia pozicijos dėl konkretaus šalių ginčo. Kaip aptinkama doktrinoje – „Arbitras nėra saistomas savo buvusių mokslinių darbų ir visada turi laisvę pakeisti savo nuomonę“³⁹.

³⁴ ICSID. 2014-02-21 sprendimas byloje *Caratube International Oil Company LLP v. The Republic of Kazakhstan* [interaktyvus. Žiūrėta 2014-05-09] <http://www.italaw.com/cases/211>

³⁵ ICSID. 2013-08-01 sprendimas byloje *Ruby Roz Agricol and Kaseem Omar v. Kazakhstan* [interaktyvus. Žiūrėta 2014-05-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1558.pdf>>.

³⁶ SCHREUER, C. *The ICSID. Convention: a commentary on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States*. Cambridge University Press, 2001, p. 516; BROWN, C.; MILES, K. *Evolution in Investment Treaty Law and Arbitration*. Cambridge University Press, 2011, p. 32; BLACKABY, N.; PARTASIDES, C.; REDFERN, A.; HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. United Kingdom: Oxford University Press, 2009, p. 282.

³⁷ ICSID. 2010-03-19 sprendimas byloje *Alpha Projektholding GmbH v. Ukraine*, ICSID bylos Nr. ARB/07/16 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-04-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0025.pdf>>.

³⁸ ICSID. 2010-08-12 sprendimas byloje *Urbaser SA and another v. Argentina*, ICSID bylos Nr. ARB/07/26 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0887.pdf>>.

³⁹ BISHOP, D.; REED, L. *Practical Guidelines for Interviewing, Selecting and Challenging Party-Appointed Arbitrators in International Commercial Arbitration*. Arbitration International, 1998, t. 14, p. 29; taip pat žr. CRAIG, W. L.; PARK, W. W.; PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration*. New York: Oceana Publications, 2000, III leidimas, p. 232.

Vis dėlto būtų galima teigti, kad patikimesnis pagrindas prašymui nušalinti (turint omenyje aplinkybę, kad valstybė yra atsakovas ICSID arbitraže) yra arbitro pilietybė. Ši aplinkybė buvo nagrinėjama byloje *Eudoro A Olguín prieš Paragvajaus Respubliką*⁴⁰, joje arbitras nusišalino po to, kai Paragvajus pateikė prašymą jį nušalinti dėl pilietybės, turint omenyje arbitro dvigubą Peru ir JAV pilietybę ginčo nagrinėjimo metu. ICSID konvencijos 38 straipsnyje nustatyta, kad arbitrai, paskirti Administracinės tarnybos vadovo, nebus piliečiai susitariančiosios valstybės, kuri yra ginčo šalis.

Galima pažymėti, kad nors prašymo nušalinti arbitrą pagrindai yra panašūs, vis dėlto tokių prašymų ICSID arbitraže rezultatai yra gana priešaringi. Panašios situacijos pateikia priešingų rezultatų⁴¹: arba arbitrai nusišalina, arba prašymas juos nušalinti atmetamas kitų arbitražo tribunolo narių. Taigi sunku nustatyti aiškias sėkmingo prašymo nušalinti ICSID arbitrą ribas. Vis dėlto rezultatas daug priklauso nuo paties arbitro, kurį teikiamas prašymas nušalinti. Arbitro mandato nutraukimas pirma laiko turėtų rimtų padarinių ir pačiam arbitražo procesui. Veiksniai, į kuriuos taip pat reikia atsižvelgti, yra ginčo nagrinėjimo stadija, galimas delsimas, sukeltas nusišalinimo ir ateities bendradarbiavimo perspektyvos⁴².

Kaip teigia autoriai, nušalinimo procesas dažnai yra apgaubtas paslapties, taigi trukdantis žinojimams, nuosekliams standartams plėtoti⁴³. Taigi galima teigti, kad šioje ICSID arbitražo srityje gali būti naudingas ir papildomų antrinių standartų (IBA gairių) taikymas⁴⁴.

3. Antrinių standartų taikymas

Reikėtų pažymėti, kad ICSID arbitrai yra linkę taikyti antrinius standartus, priimtus ir taikomus tarptautinėje bendruomenėje (dar kitaip vadinamus angl. *soft law*). IBA gairės⁴⁵ buvo minimos daugelyje sprendimų, susijusių su prašymais nušalinti ICSID arbitrus⁴⁶. Vis dėlto IBA gairės dažniausiai minimos tik kaip „gairės“, o ne kaip įpareigojantis instrumentas⁴⁷.

⁴⁰ ICSID. 2001-07-26 sprendimas byloje *Eudoro A Olguín v. Republic of Paraguay* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-15]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/776>

⁴¹ Palyginus rezultatai bylose ICSID. 2009-12-08 sprendimas byloje *Perenco Ecuador Ltd. v. Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petróleos del Ecuador (Petroecuador)* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-15]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/documents/820> ir ICSID. 2008-05-12 sprendimas byloje *Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and InterAguas Servicios Integrales del Agua S.A. v. The Argentine Republic* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-15]. Prieiga per internetą: <http://italaw.com/cases/documents/1062> arba ICSID. 2010-07-16 sprendimas byloje *S&T Oil Equipment & Machinery Ltd. v. Romania* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-15]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/documents/968>

⁴² LEW, J. D. M.; MISTELIS, L. A.; KRÖLL, S. *Comparative international commercial arbitration*. Kluwer Law International, 2003, p. 282.

⁴³ TUPMAN, W. M. *Challenge and Disqualification of Arbitrators in International Commercial Arbitration*. International and Comparative Law Quarterly, 1989, p. 26–52.

⁴⁴ BORN, G. R. *International commercial arbitration*, 2009 (IBA gairės nustato tinkamą kontaktų tarp šalies ir numatomų arbitražo teismo teisėjų apimtį).

⁴⁵ Įvade į IBA gaires teigiama, kad jos turėtų būti „vienodai taikomos kitoms arbitražo rūšims, tokioms kaip investicinis arbitražas (tol, kol jos negali būti laikomos komerciniu arbitražu)“.

⁴⁶ Arbitražo tribunolai, taikantys ICSID. Konvenciją pripažino IBA gairių įtikinamą autoritetą, kaip matyti byloje ICSID. 2008-05-06 sprendimas byloje *Hrvatska Elektroprivreda, d.d. v. Republic of Slovenia*, ICSID bylos Nr. ARB/05/24 [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <http://italaw.com/documents/HrvatskaOrderCounsel.pdf>; ICSID. 2010-01-14 sprendimas byloje *The Rompetrol Group N.V. v. Romania*, ICSID bylos Nr. ARB/06/3 [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0718.pdf>.

⁴⁷ ICSID. 2010-03-19 sprendimas byloje *Alpha Projektholding GmbH v. Ukraine* (sprendimas dėl prašymo nušalinti arbitražo teismo teisėją); [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/71>; „These guidelines have an indicative value only, they may furnish a useful indication“ by the ICSID. Secretary –General (ICSID. 2009-11-12 sprendimas byloje *Participaciones Inversiones Portuarias SARL v. Gabonese Republic*) [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/814>.

Pavyzdžiui, IBA gairės buvo minimos sėkmingame prašyme nušalinti arbitrą byloje *Perenco Ecuador prieš Ekvadoro Respubliką* (reikšminga šioje byloje buvo tai, kad šalys susitarė, jog IBA gairės bus taikomos). Kaip yra nustatyta ICSID konvencijoje – sprendimas dėl bet kokio siūlymo nušalinti arbitrą bus priimamas kitų arbitražo tribunolo kolegijos narių. Žinoma, ginčo šalis gali siūlyti komisijai ar arbitražo tribunolui nušalinti bet kurį iš arbitrų kolegijos narių remiantis bet koku faktu, padarančiu akivaizdžią reikalaujamų savybių stoką. Į IBA gaires buvo atsižvelgta daugelyje sprendimų, atmetančių prašymą nušalinti, pvz., *EDF prieš Argentinq*⁴⁸ prašymas nušalinti arbitrą buvo atmetas remiantis 7(c) IBA gairių straipsniu. Nors šis sprendimas daugiausia buvo paremtas IBA gairėmis, negalima daryti išvados, kad IBA gairių taikymas visada reikštų sėkmingą prašymą nušalinti arbitrą⁴⁹.

Taip pat galima pažymėti, kad IBA gairės nustato žemesnę ribą sėkmingam prašymui, palyginti su „akivaizdumo“ reikalavimu ICSID konvencijoje⁵⁰, tačiau, kaip pažymėjo profesorius Schreuer, ICSID konvencija nustato gana didelę įrodinėjimo pareigą šaliai, pateikiančiai prašymą nušalinti arbitrą⁵¹, taigi galima teigti, kad, nors šalys ir gali sudaryti kokius nori susitarimus, turėtų būti aišku, kad prašymą nušalinti ICSID arbitrą tvarka negali būti apeita susitarimu⁵².

Kita vertus, arbitrai, kaip sprendimų priėmėjai, yra įpareigoti taikyti precedentą „kad plėtotų normatyvinę aplinką, kuri būtų nuspėjama“⁵³. Galima teigti, kad į IBA gaires galima atsižvelgti nagrinėjant kiekvieną prašymą nušalinti ICSID arbitrą.

Išvados

Atsižvelgiant į šiame straipsnyje pateiktą bylų analizę, galima padaryti išvadą, kad investicinio arbitražo ICSID praktika, susijusi su prašymais nušalinti arbitrą, nors gana negausi, nustato, kad iš dalies tokio prašymo sėkmingumas priklauso ne nuo taikytinų taisyklių ar nuostatų, bet nuo kiekvienos bylos faktų ir pačių arbitrų sprendimo.

Tačiau svarbu tai, kad teisė nušalinti arbitrą yra viena iš teisingo proceso principo dalių. Iš pateiktos arbitrų nušalinimo praktikos analizės matyti, kad šio principo užtikrinimas visų pirma priklauso nuo faktų, galinčių sukelti abejonių arbitrų šališkumu, pateikimo laiku. Be to, kiekvienas prašymas nušalinti arbitrą lemia tai, kad viena iš šalių turi abejonių dėl arbitro šališkumo ir proceso sąžiningumo, todėl prašymai nušalinti arbitrą visada nagrinėjami rašytinio proceso būdu, taip šalims užtikrinama

⁴⁸ ICSID. 2008-06-25 sprendimas byloje *EDF International S.A., SAUR International S.A. and León Participaciones Argentinas S.A. v. Argentine Republic* [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/372>

⁴⁹ Į IBA gaires buvo atsižvelgta keliuose sprendimuose, atmetančiuose prašymus nušalinti arbitražo teismo teisėją, pavyzdžiui, ICSID. 2008-06-25 sprendimas byloje *EDF International S.A., SAUR International S.A. and León Participaciones Argentinas S.A. v. Argentine Republic* [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/cases/372>, (sprendimas dėl prašymo nušalinti arbitražo teismo teisėją, kiti arbitražo teismo nariai rėmėsi IBA gairių standartu 7(c), kad atmetų prašymą).

⁵⁰ Pavyzdžiui, IBA gairių 3-čiasis bendrasis standartas reikalauja, kad arbitražo tribunolo nariai atskleistų „faktus ir aplinkybes, galinčias šalių akyse sukelti abejonių dėl arbitražo teismo teisėjo nešališkumo ir nepriklausomumo“; Taip pat žr. BEKKER, P. H. F.; DOLZER, R.; WAIBEL, M. *Making Transnational Law Work in the Global Economy: Essays in Honour of Detlev Vagts*. Cambridge University Press, 2010, p. 493.

⁵¹ SCHREUER, C. H. *The ICSID Convention: A Commentary*. Cambridge University Press, 2001, p. 1200; LUTTRELL, S. *Bias challenges in international commercial arbitration: the need for a 'real danger' test*. Kluwer Law International, 2009, p. 225; CRAWFORD, J.; LEE, K. *ICSID Reports*. Cambridge University Press, 2004, p. 337.

⁵² Kaip teigiama komentare – „Nors IBA gairės pamokomos, jos tiesiogiai nenagrinėja tarptautinio investicinio arbitražo, kur konflikto problema buvo ir yra ypač paplitusi“; LAIRD, I. A.; WEILER, T. *Investment treaty arbitration and international law*. *JurisNet*, 2009-07-01, vol. 2, p. 28.

⁵³ KAUFMANN-KOHLER, G. *The 2006 Freshfields Lecture — Arbitral Precedent: Dream, Necessity, or Excuse?* *Journal of International Arbitration*, 2007, vol. 23, p. 357.

galimybė visiškai pristatyti savo poziciją ir išdėstyti abejones. Tuo pačiu kitai proceso šaliai taip pat suteikiama galimybė pateikti ir prieštaraujančią nuomonę, tai užtikrina proceso lygiateisiškumą.

Atliktas tyrimas taip pat atkleidžia, kad šalis, prašanti nušalinti arbitrą, turi visiškai pagrįsti tokį prašymą objektyvia analize. Todėl šaliai, teikiančiai prašymą nušalinti arbitrą, tenka didelė įrodinėjimo našta. Tačiau galima teigti, kad didelė įrodinėjimo našta užtikrina, jog prašymai nušalinti arbitrą bus visiškai pagrįsti, o ne spekuliatyvūs, tai savo ruožtu užtikrins proceso integralumą.

Be kita ko, galima pažymėti, kad atvejais, kai nusprendžiama, ar yra priežasčių nušalinti arbitrą, ir atsižvelgiant į tai, kad sprendimas galiausiai priimamas pačių arbitrų, jie tokį sprendimą priima kolegialiai, – arbitras, kurį prašoma nušalinti, paprastai nusišalina, užuot lauktų jo nušalinimo procedūros pabaigos. Net jeigu prašymo nušalinti nagrinėjimo procedūra prasidėjo, pagirtina arbitražo tribunolo nariui savo noru pasitraukti iš pareigų, nes šioje situacijoje taip pat galioja tam tikri etikos standartai, ir arbitras privalo išvengti netgi menkiausių įtarimų nešališkumu.

Kalbant apie ICSID konvencijos nuostatas šiuo klausimu, galima teigti, kad šiuo laikotarpiu nėra ICSID konvencijos pakeitimų būtinybės, nes yra aiški tendencija ICSID arbitražo tribunolams taikyti ir tvirtai laikytis tarptautiniu mastu pripažintų standartų, tokių kaip antai IBA gairės. Be to, mažas nušalinimų skaičius rodo sistemos stabilumą ir sėkmingą bandymų piktnaudžiauti nušalinimo teise kontrolę.

LITERATŪRA

Norminiai teisės aktai

1. 1965 m. Konvencija dėl valstybių ir kitų valstybių piliečių ginčų investicijų srityje sprendimo. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 115-5137.
2. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 1995-05-16, nr. 40-987.
3. 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo. *Valstybės žinios*, 1995, nr. 10-208.
4. Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartis. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 46-1620.
5. ICC arbitražo reglamentas, įsigaliojęs 2012-01-01.
6. Gairės dėl interesų konfliktų tarptautiniame arbitraže, 2004 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx#conflictsofinterest> .
7. Šiaurės Amerikos laisvosios prekybos sutartis (NAFTA), įsigaliojusi 1994-01-01.

Specialioji literatūra

8. BEKKER, P. H. F.; DOLZER, R.; WAIBEL, M. *Making Transnational Law Work in the Global Economy: Essays in Honour of Detlev Vagts*. Cambridge University Press, 2010, p. 493.
9. BISHOP, D.; REED, L. *Practical Guidelines for Interviewing, Selecting and Challenging Prospective Arbitrators*. *Arbitration International*, 1998, vol. 14, p. 29, 395, 424.
10. BLACKABY, N.; PARTASIDES, C.; REDFERN, A.; HUNTER, M. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. United Kingdom: Oxford University Press, 2009, p. 282.
11. BORN, G. R. *International commercial arbitration*, 2009 (IBA gairės nustato tinkamą kontaktų tarp šalies ir numatomų arbitražo teismo teisėjų apimtį).
12. BROCHES, A. *History of the ICSID Convention*. Worldbank, 1970, vol. 1, p. 72–74.
13. BROWN, C.; MILES, K. *Evolution in Investment Treaty Law and Arbitration*. Cambridge University Press, 2011, p. 32.
14. BRUBAKER, J. R. The Judge Who Knew Too Much: Issue Conflicts in International Adjudication. *Berkeley Journal of International Law*, 2008, p. 134.
15. CRAIG, W. L.; PARK, W. W.; PAULSSON, J. *International Chamber of Commerce Arbitration*. New York: Oceana Publications, 2000, III ed., p. 231–232.
16. CRAWFORD, J.; LEE, K. *ICSID Reports*. Cambridge University Press, 2004, p. 337.

17. DAELE, K. *Author of forthcoming study on arbitrator disqualification explains why ICSID arbitrators are so difficult to unseat* [interaktyvus. Žiūrėta 2011-06-08]. Prieiga per internetą: <<http://www.iareporter.com/articles/20110608>>.
18. DAELE, K. *Challenge and Disqualification of Arbitrators in International Arbitration*. Kluwer Law International, 2012.
19. GAILLARD, E.; SAVAGE, J. *Fouchard, Gaillard, Goldman on international commercial arbitration*. Kluwer Law International, 1999.
20. GARCIA-BOLIVAR, O. E. Comparing Arbitrator Standards of Conduct in International Commercial Trade Investment Disputes. *Dispute Resolution Journal*, 2005, p. 60.
21. GLOSSNER, O.; SCHULTSZ, J. C.; BERG, J. V. D. Sociological Aspects of International Commercial Arbitration. *Great Britain: International Business Lawyer*, 1982, p. 143–144.
22. KAUFMANN-KOHLER, G. The 2006 Freshfields Lecture – Arbitral Precedent: Dream, Necessity, or Excuse? *Journal of International Arbitration*, 2007, vol. 23, p. 357.
23. LAIRD, I. A.; WEILER, T. Investment treaty arbitration and international law. *JurisNet*, 2009-07-01, vol. 2, p. 28.
24. LEW, J. D. M.; MISTELIS, L. A.; KRÖLL, S. *Comparative international commercial arbitration*. Kluwer Law International, 2003, p. 282.
25. LUCY, Reed; JAN, Paulsson and NIGEL, Blackaby. *Guide to ICSID Arbitration*. Kluwer Law International, 2011.
26. LUTTRELL, S. *Bias challenges in international commercial arbitration: the need for a 'real danger' test*. Kluwer Law International, 2009, p. 225.
27. MCILWRATH, M.; SAVAGE, J. *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*. Kluwer Law International, 2010, p. 391.
28. NAIMARK, R. W.; KEER, S. E. *International Private Commercial Arbitration: Expectations and Perceptions of Attorneys and Business People*. New York: Global Center for Dispute Resolution Research, 2005, p. 38.
29. REED, L.; PAULSSON, J. *Guide to ICSID Arbitration*. Kluwer Law International, 2010, II ed., p. 123–157.
30. REDFERN, A.; HUNTER, M.; BLACKABY, N.; PARTASIDES, C. *Law and practice of international commercial arbitration*. Sweet & Maxwell, 2004, IV ed., p. 208.
31. SCHREUER, C. *The ICSID Convention: a commentary on the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States*. Cambridge University Press, 2001, p. 516, 1198–1202.
32. SHEPPARD, A.; BINDER, C.; KRIEBAUM, U.; REINISCH, A.; WITTICH, S. *Arbitrator Independence in ICSID Arbitration. International investment law for the 21st century: essays in honour of Schreuer*. New York: Oxford University Press, 2009, p. 142.
33. TUPMAN W. M. *Challenge and Disqualification of Arbitrators in International Commercial Arbitration*. *International and Comparative Law Quarterly*, 1989, p. 26–52.
34. WHITESELL, A. M. Independence in ICC Arbitration: ICC Court Practice concerning the Appointment, Confirmation, Challenge and Replacement of Arbitrators. *ICC International Court of Arbitration bulletin*, 2008, No. 690.

Praktinė medžiaga

35. ICSID. *2009-09-01 sprendimas byloje Azurix Corp. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/01/12 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-10-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0065.pdf>>.
36. ICSID. *2008-06-25 sprendimas byloje EDF International S.A., SAUR International S.A. and León Participaciones Argentinas S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/23 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0262.pdf>>.
37. ICSID. *2008-05-06 sprendimas byloje Hrvatska Elektroprivreda, d.d. v. Republic of Slovenia*, ICSID bylos Nr. ARB/05/24 [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <<http://italaw.com/documents/HrvatskaOrderCounsel.pdf>>.
38. ICSID. *2009-11-12 sprendimas byloje Participaciones Inversiones Portuarias SARL v. Gabonese Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/08/17 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-11-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0620.pdf>>.
39. ICSID. *2007-10-22 sprendimas byloje Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and InterAgua Servicios Integrales de Agua S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/17 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0811_0.pdf>.
40. ICSID. *2008-05-12 sprendimas byloje Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/19 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-03-29]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0812.pdf>>.
41. ICSID. *2010-01-14 sprendimas byloje The Rompetrol Group N.V. v. Romania*, ICSID bylos Nr. ARB/06/3 [interaktyvus. Žiūrėta 2014-04-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0718.pdf>>.

42. ICSID. 2010-12-23 *sprendimas byloje Tidewater INC, Tidewater Investment SRL, Tidewater Caribe, C.A., Twenty Ground Offshore, L.L.C. Point Marine, L.L.C., Twenty Grand Marine Service, L.L.C., Jackson Marine, L.L.C., Zapata Gulf Marine Operators, L.L.C. v the Bolivarian Republic of Venezuela*, ICSID bylos Nr. ARB/10/5 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-10-10]. Prieiga per internetą: <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=showDoc&docId=DC2031_En&caseId=C961>.

43. ICSID. 2008-05-12 *sprendimas byloje Suez, Sociedad General de Aguas de Barcelona S.A. and InterAguas Servicios Integrales del Agua S.A. v. The Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/03/17 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-01-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0812.pdf>>.

44. ICSID. 2001-01-01 *sprendimas byloje Zhinvali Development Ltd v Republic of Georgia*, ICSID bylos Nr. ARB/00/1 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0007.pdf>>.

45. ICSID. 2001-10-03 *sprendimas byloje Compañía de Aguas del Aconquija S.A. and Vivendi Universal S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/97/3 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0208.pdf>>.

46. ICSID. 2002-07-03 *sprendimas byloje Compañía de Aguas del Aconquija S.A. ir Vivendi Universal S.A. v. Argentine*, ICSID bylos Nr. ARB/97/3 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0210.pdf>>.

47. ICSID. 2009-11-06 *sprendimas byloje CEMEX Caracas Investments B.V. and CEMEX Caracas II Investments B.V. v. Bolivarian Republic of Venezuela*, ICSID bylos Nr. ARB/08/15 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0139.pdf>>.

48. ICSID. 2009-12-08 *sprendimas byloje Perenco Ecuador Ltd. v. Republic of Ecuador and Empresa Estatal Petróleos del Ecuador (Petroecuador)*, ICSID bylos Nr. ARB/08/6 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0625.pdf>>.

49. ICSID. 2014-02-21 *sprendimas byloje Caratube International Oil Company LLP v. The Republic of Kazakhstan*, ICSID bylos Nr. ARB/08/12 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3082.pdf>>.

50. ICSID. 2001-07-26 *sprendimas byloje Eudoro A Olguín v. Republic of Paraguay*, ICSID bylos Nr. ARB/98/5 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0587.pdf>>.

51. ICSID. 2006-10-04 *sprendimas byloje World Duty Free Company Ltd. v. Republic of Kenya*, ICSID bylos Nr. ARB/00/7 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per internetą: <<http://italaw.com/documents/WDFvKenyaAward.pdf>>.

52. ICSID. 2004-11-09 *sprendimas byloje Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Hashemite Kingdom of Jordan*, ICSID bylos Nr. ARB/02/13 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0735.pdf>>.

53. ICSID. 1998 *sprendimas byloje Victor Pey Casado and President Allende Foundation v. Republic of Chile*, ICSID bylos Nr. ARB/98/2 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/cases/829>>.

54. ICSID. 2008-07-29 *sprendimas byloje African Holding Company of America, Inc. and Société Africaine de Construction au Congo S.A.R.L. v. Democratic Republic of the Congo*, ICSID bylos Nr. ARB/05/21 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-19]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0016.pdf>>.

55. ICSID. 2007-02-05 *sprendimas byloje Rail World LLC and others v. Republic of Estonia*, ICSID bylos Nr. ARB/06/6 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0712_0.pdf>.

56. ICSID. 2010-07-16 *sprendimas byloje S & T Oil Equipment & Machinery Ltd. v. Romania*, ICSID bylos Nr. ARB/07/13 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-12-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0743.pdf>>.

57. ICSID. 2007-10-22 *sprendimas byloje Amco Asia Corporation and others v. Republic of Indonesia*, ICSID bylos Nr. ARB/81/1 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-07-12]. Prieiga per internetą: <<http://italaw.com/documents/Suez-Vivendi-Challenge.pdf>>.

58. ICSID. 2001-01-01 *sprendimas byloje Zhinvali Development Ltd v. Republic of Georgia* [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1277.pdf> ; ICSID. 2003-09-16 *sprendimas byloje Generation Ukraine Inc. v. Ukraine*, ICSID bylos Nr. ARB/00/9 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0358.pdf>>.

59. ICSID. 2002-12-19 *sprendimas byloje SGS Société Générale de Surveillance S.A. v. Islamic Republic of Pakistan*, ICSID bylos Nr. ARB/01/13 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/cases/1009>>.

60. ICSID. *2008-05-01 sprendimas byloje Siemens A.G. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/02/8 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-23]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0792.pdf>>.
61. ICSID. *2009-06-30 sprendimas byloje Saipem S.p.A. v. People's Republic of Bangladesh*, ICSID bylos Nr. ARB/05/7, [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://italaw.com/documents/SaipemBangladeshAwardJune3009_002.pdf>.
62. ICSID. *2005 sprendimas byloje Asset Recovery Trust S.A. v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/05/11 [interaktyvus. Žiūrėta 2012-03-29]. Prieiga per internetą: <<https://icsid.worldbank.org/apps/ICSIDWEB/Pages/default.aspx>>.
63. ICSID. *2005-05-11 sprendimas byloje Sempra Energy International v. Argentine Republic*, ICSID bylos Nr. ARB/02/16 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-03-29]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0768.pdf>>.
64. ICSID. *2012-11-30 sprendimas byloje Electrabel S.A. v. Republic of Hungary*, ICSID bylos Nr. ARB/07/19 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1071clean.pdf>>.
65. ICSID. *2008-04-26 sprendimas byloje Saba Fakes v. Republic of Turkey*, ICSID bylos Nr. ARB/07/20 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/cases/429>>.
66. ICSID. *2010-01-14 sprendimas byloje Joseph C. Lemire v. Ukraine*, ICSID bylos Nr. ARB/06/18 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-07-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0453.pdf>>.
67. ICSID. *2011-09-07 sprendimas byloje Nation Energy Corporation, Electric Machinery Enterprise INC., and Jaime Jurado V the Republic of Panama*, ICSID bylos Nr. ARB/06/19 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-11-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0561.pdf>>.
68. ICSID. *2013-08-01 sprendimas byloje Ruby Roz Agricol and Kaseem Omar v. Kazakhstan* [interaktyvus. Žiūrėta 2014-05-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1558.pdf>>.
69. ICSID. *2010-03-19 sprendimas byloje Alpha Projektholding GmbH v. Ukraine*, ICSID bylos Nr. ARB/07/16 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-04-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0025.pdf>>.
70. ICSID. *2010-08-12 sprendimas byloje Urbaser SA and another v. Argentina*, ICSID bylos Nr. ARB/07/26 [interaktyvus. Žiūrėta 2013-09-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0887.pdf>>.
71. Paryžiaus apeliacinis teismas. *2009-02-12 sprendimas byloje Avax v. Technimont*, Paryžiaus apeliacinio teismo bylos Nr. RG 07/22 164.

CHALLENGE OF ARBITRATORS IN INTERNATIONAL INVESTMENT ARBITRATION

Rimantas Daujotas

S u m m a r y

This article discussed what is the standard of successful challenge procedure of ICSID arbitrators and whether the cause of a small number of successful challenges is due to the provisions of the Convention or the reluctance of arbitrators to apply external standards, such as Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (IBA Guidelines). Author analyzed the interpretation of ICSID Convention as well as practice of challenge procedures in ICSID practice.

It was argued that the challenge of an arbitrator in ICSID arbitration, although possible, is rarely successful. Article 57 of the ICSID Convention provides that arbitrators may be disqualified on the basis of any fact indicating a manifest lack of the qualities required by paragraph (1) of Article 14 (i.e., the failure to be a person of high moral character and recognized competence in the fields of law, commerce, industry or finance, who may be relied upon to exercise independent judgment). Thus, a party submitting the challenge must establish the facts which would prove that “there is a real risk of lack of impartiality based upon those facts (and not on any mere speculation or interference)”.

It was found that that challenges tend to rest on three main grounds: relationships with parties, relationships with parties’ counsel or law firms, involvement in other arbitrations raising similar issues.

Therefore, it was observed that although grounds of challenge are quite similar in practice, however, the outcome of challenges of ICSID arbitrators is quite conflicting. Likewise situations provide different results – either the arbitrators resign themselves or the challenge is rejected by the rest of the members of the tribunal. Thus, it is difficult to draw clear boundaries of a successful challenge of the ICSID arbitrator.

The author also found that the practice of an ICSID arbitrator challenge, although quite narrow, provides that much of the successful challenge procedure depends not on the rules or provisions applicable, but more facts of each case and of the decision of arbitrators themselves.

Įteikta 2014 m. spalio 20 d.

Priimta publikuoti 2015 m. sausio 28 d.